

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาทักษะและเทคนิค การแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ

สุกัญญา จันทกุล¹ ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ^{1*} และ มธุรส ช่มจิตร¹

¹คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

*Corresponding author e-mail: Sakkarin.ho@rmutp.ac.th

Received: 1/08/2025, Revised: 7/10/2025, Accepted: 15/10/2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้ชนะเลิศการแข่งขันระดับชาติ นานาชาติ และผู้เชี่ยวชาญในด้านการแกะสลักผักและผลไม้จำนวน 15 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะและเทคนิคการแกะสลักสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การเริ่มต้นฝึกที่สอดคล้องกับระดับการศึกษาและระยะเวลาการพัฒนาเพื่อการแข่งขัน (2) องค์ความรู้ ทักษะ เทคนิค แนวทางการฝึก และปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการแข่งขัน (3) บทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอน (4) อุปสรรคและวิธีจัดการกับความท้าทาย และ (5) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพอย่างมืออาชีพเชิงวิชาชีพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาหลักสูตร, ทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้,
การแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ

Proposing Strategies for Developing Professional Skills and Techniques Training course in Fruit and Vegetable Carving

Sukunya Chantakul¹ Sakarin Hongrattanavorakit^{1*} and Maturos Komjit¹

^{1*}Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakorn

Abstract

This research aimed to study the development guidelines for professional vegetable and fruit carving skills, using qualitative in nature and employs a phenomenological research methodology. The key informants consisted of 15 individuals, including national and international competition winners as well as experts in the field of fruit and vegetable carving. The data were collected through interviews and questionnaires. Data analysis employed content analysis. The research findings revealed that carving skills and techniques can be divided into 5 key areas: (1) training initiation consistent with educational level and development period for competition, (2) knowledge base, skills, techniques, training approaches, and factors supporting competition success, (3) the role of teachers or trainers, (4) obstacles and methods for dealing with challenges, and (5) recommendations for developing key components of the training curriculum. The level of importance toward main components in curriculum Development. The research results can be used as guidelines for developing systematic vegetable and fruit carving training curricula to sustainably enhance professional potential.

Keywords: curriculum development guidelines, vegetable and fruit carving skills and techniques, professional vegetable and fruit carving

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กรอบทิศทางการพัฒนาด้านวัฒนธรรมระยะ 20 ปี กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ มีภาพลักษณ์ ความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับการยอมรับในเวทีทางวัฒนธรรมระดับสากล รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยมีรายได้ และความมั่งคั่งจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และบริการทางวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

ภายใต้กรอบนโยบายดังกล่าว การจัดการศึกษารายวิชาและการแกะสลักผักและผลไม้ ซึ่งมีการเรียนการสอนตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการแกะสลักผักและผลไม้ นับเป็นงานวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งที่ช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ และยังเป็นที่ยึดมั่นในระดับประเทศและนานาชาติ (ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, 2565) งานวิจัยของ ยวนจิตร พิศล้ำ อนุรักษ ทองขาว และเสาวนีย์ ลาคน้อย (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้ วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงโอกาสในการนำความรู้ไปต่อยอดเป็นอาชีพหลักหรือเสริม พร้อมทั้งพัฒนาทักษะเชิงศิลป์และสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการแกะสลักได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

ความสำคัญของอาชีพแกะสลักผักผลไม้ มีหลายด้านทั้งในเชิงวัฒนธรรม ศิลปะ และเศรษฐกิจ การแกะสลักผักผลไม้เป็นศิลปะที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ สะท้อนถึงความประณีต พิถีพิถัน อาชีพนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย สามารถสร้างรายได้มีความต้องการงานฝีมือสูง จากงานวิจัยของศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และจุฑามาศ พิรพัชระ (2567) ศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย พบว่า แนวโน้มการเริ่มต้นอาชีพของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยพบว่า สังคมไทยให้ความสำคัญในอาชีพช่างฝีมือแกะสลักซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรม ทำให้มีการเรียนรู้สืบทอดอาชีพงานแกะสลักมากขึ้นและช่างแกะสลักมีอาชีพหลากหลายมากขึ้น เช่น รับราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัทเอกชนธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ เป็นต้น รายได้จากแกะสลักค่อนข้างสูงเพราะเป็นงานฝีมือที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตลาดใหม่ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค การวิเคราะห์และออกแบบแนวทางพัฒนาหลักสูตรช่วยยกระดับการแกะสลักผักและผลไม้จากเพียงงานศิลป์เชิงวัฒนธรรม ไปสู่การเป็นวิชาชีพที่มีมาตรฐาน สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและอุตสาหกรรมบริการได้ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่และแข่งขันได้ในระดับสากล

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาปรากฏการณ์วิทยาเก็บข้อมูลจากผู้ชนะเลิศการแข่งขันระดับชาติ นานาชาติ และผู้เชี่ยวชาญในด้านการแกะสลักผักและผลไม้ ด้วยวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลจากการวิจัยนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการแกะสลักผักและผลไม้ และทำให้นักเรียน นักศึกษาได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี สามารถส่งเสริมให้นักศึกษา มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ (Holloway, 1997) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก การคัดเลือกใช้วิธีเจาะจง โดยพิจารณาผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์ตรง คือ ผู้ชนะเลิศการแข่งขันระดับชาติ นานาชาติ มีอายุไม่น้อยกว่า 22 ปี และผู้เชี่ยวชาญในด้านการแกะสลักผักและผลไม้ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 15 ปี ถือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เหมาะสมเพราะผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองที่หลากหลายซึ่งจำเป็นต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์วิทยาได้อย่างครบถ้วน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้งจนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว จนข้อมูลซ้ำที่ให้ได้เช่นเดิม จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือตัวผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรทักษะและเทคนิคการแกะสลักผักและผลไม้อย่างมืออาชีพ ผู้วิจัยได้เตรียมตัวในส่วนของความรู้ ด้วยการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ เทคนิค การแกะสลักผักและผลไม้ คือ เครื่องบันทึกภาพและบันทึกเสียง อุปกรณ์จัดบันทึก แนวคำถามการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลบุคคลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยผู้วิจัยได้จัดทำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้อมูลประเภทเอกสารต่าง ๆ โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานในการแกะสลักผักและผลไม้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ถอดการบันทึกเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงออกมาในรูปแบบของชุดข้อความ เพื่อนำไปจัดกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้มาสู่กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดย 1) การย่อข้อมูล เป็นกระบวนการจัดการด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นระเบียบ 2) การแสดงข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จัดระเบียบไว้แล้วอย่างเป็นหมวดหมู่ด้วยวิธีการพรรณนา และ 3) การหาข้อสรุป การตีความ และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของการวิจัย พร้อมทั้งการยืนยันผลด้วยการตรวจสอบสามเส้า ความน่าเชื่อถือของข้อสรุป (อัญญา พลดเปลื้อง, 2556)

ผลการวิจัย

1. การเริ่มต้นและเส้นทางการฝึกฝน

1.1 การเริ่มเรียนรู้และฝึกฝนการแกะสลักผักและผลไม้ การเริ่มต้นฝึกแกะสลักผักและผลไม้สามารถแบ่งตามระดับการศึกษา ดังนี้ 1) ระดับประถมศึกษา เริ่มจากเรียนในชั้นเรียนกับครูผู้สอนเรียนในชมรมแกะสลักผักผลไม้ในโรงเรียน เรียนรู้แล้วเกิดความชื่นชอบ จึงฝึกฝนเพิ่มเติม 2) ระดับมัธยมศึกษา สานต่อจากความสนใจจากช่วงประถม เรียนรู้เพิ่มเติมผ่านกิจกรรม หรือศึกษาจาก YouTube และแหล่งอื่น ๆ 3) ระดับอุดมศึกษา เริ่มฝึกฝนอย่างจริงจัง มีโค้ชหรือผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำ เรียนรู้จากศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เรียนรู้จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และ 4) การศึกษานอกระบบ ฝึกฝนเพิ่มเติมจากความชอบส่วนตัว ศึกษาด้วยตนเองจาก YouTube

1.2 ระยะเวลาฝึกฝนเพื่อพัฒนาในการแข่งขันในระดับประเทศระยะเวลาฝึกฝนเพื่อพัฒนาในการแข่งขันในระดับประเทศมีความแตกต่างกันได้ตั้งแต่ 1 เดือนจนถึง 1-2 ปี เพราะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) พื้นฐานของผู้ฝึกฝนคนที่มีความรู้พื้นฐานดีอยู่แล้ว อาจใช้เวลาเพียง 1-3 เดือน ในการปรับตัวเพื่อแข่งขัน คนที่เริ่มต้นใหม่ หรือมีพื้นฐานน้อย อาจต้องใช้เวลา 6 เดือนถึง 1-2 ปี เพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ 2) ความยากของการแข่งขัน การแข่งขันการแกะสลักผักผลไม้บางรายการมีระดับความซับซ้อนสูง จึงต้องฝึกฝนนาน 3) ความสม่ำเสมอและความเข้มข้นในการฝึกคนที่ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและเข้มข้นวันละหลายชั่วโมง จะพัฒนาเร็วกว่าคนที่ฝึกฝนแบบไม่ต่อเนื่อง 4) ประสบการณ์การแข่งขันผู้ที่เคยผ่านการแข่งขันมาก่อน จะมีภูมิคุ้มกันและกลยุทธ์ ทำให้ใช้เวลาเตรียมตัวน้อยกว่าคนที่ไม่มีประสบการณ์เลย และ 5) การได้รับการสนับสนุนการมีโค้ช ครู ฝึกซ้อมจะช่วยลดเวลาการฝึกฝนลงได้มาก

2. องค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคที่ใช้ในการแข่งขัน

2.1 ความรู้ที่สำคัญที่สุดที่ในการพัฒนาเพื่อแข่งขันในระดับประเทศ ดังนี้ 1) ความรู้ด้านเทคนิคและพื้นฐาน เข้าใจคุณสมบัติของวัสดุ (ผัก-ผลไม้แต่ละชนิด) เทคนิคการลงมีด จับมีด องศา มีด และการแกะสลักรูปแบบต่าง ๆ การดูแลรักษาผักผลไม้ให้คงความสดระหว่างการทำงาน 2) การออกแบบลวดลายและความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบลวดลายให้มีความสวยงาม สื่อความหมาย และเป็นเอกลักษณ์ รู้จักการจัดองค์ประกอบ และการนำลวดลายไปประยุกต์ต่อยอด เช่น ลายดอกไม้ ลายสัตว์ 3) การฝึกฝนและความละเอียดแม่นยำ ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเร็ว และความละเอียด และความมั่นใจในการใช้มีด กล้ามเนื้อ กล้ามใจ เรียนรู้จากพี่ ๆ หรือผู้มีประสบการณ์ 4) การจัดการเวลา ฝึกทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ในเวลาที่กำหนด รู้จักแบ่งเวลาแต่ละขั้นตอน เช่น ออกแบบ แกะ ลงรายละเอียด 5) ความรู้ด้านอุปกรณ์ รู้จักและใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง เช่น มีดแกะสลัก อุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษ ดูแลรักษาอุปกรณ์ให้คมและพร้อมใช้งาน 6) ความเข้าใจในเกณฑ์การแข่งขันศึกษาเกณฑ์การตัดสิน เช่น ความสะอาด ความสมดุล ความสร้างสรรค์ ความละเอียด ฝึกฝนตามมาตรฐานการประกวด เช่น จัดแสดงผลงาน การนำเสนอผลงาน 7) การแกะสลักลวดลายแปลกใหม่ และจัดแสดงผลงานเรียนรู้ลายใหม่ ๆ ที่ทันสมัย หรือมีลูกเล่นน่าสนใจฝึกการจัดวางและนำเสนอผลงานให้โดดเด่น

2.2 ทักษะและเทคนิคที่สำคัญสำหรับการเตรียมตัวแข่งขันการแกะสลักผักและผลไม้ในระดับประเทศ ดังนี้ 1) เทคนิคการแกะสลักที่ใช้เวลาน้อยแต่ได้ผลงานดีใช้ลวดลายที่มีความเรียบง่ายแต่สวยงาม เน้นความไว ความแม่นยำ และการควบคุมมีดอย่างมั่นคงฝึกแกะเกสรและกลีบดอกที่คมชัด ละเอียดในเวลาจำกัด 2) ทักษะการปาด ตัด เกลา แกะฝึกแกะผลไม้ขนาดใหญ่ เช่น แตงโม แคนตาลูป ให้มีความเรียบร้อย ใช้เทคนิคเกลา ตัด เกลา แกะ ตกแต่ง และเพิ่มความประณีตของผลงาน 3) ความแม่นยำและความละเอียด ลงมีดอย่างมั่นใจ ไม่แกะผิดพลาด ลายเส้นเรียบเนียน เรียบร้อย ไม่สะดุด หรือเบี้ยว 4) ความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบลวดลายให้แปลกใหม่ สะดุดตา และแตกต่างจากคู่แข่ง คิดต่อยอดจากพื้นฐานให้เกิดผลงานที่โดดเด่น 5) การควบคุมเครื่องมือรู้จักใช้มีดแกะสลัก และอุปกรณ์ต่างๆ อย่างถูกวิธี ฝึกใช้มีดให้คล่องและปลอดภัย 6) การจัดการเวลา ฝึกแบ่งเวลาแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม คำนวณเวลาให้สามารถจบผลงานได้ทันโดยไม่เร่งจนเสียคุณภาพ 7) การออกแบบและจัดองค์ประกอบ วางแผนลวดลายและจัดองค์ประกอบให้สวยงาม มีมิติ การจัดตำแหน่งลายให้สมดุลและชวนมอง 8) ความนิ่ง ความชำนาญ และความไว มีต้องนั่งลายต้องคมฝึกความเร็วโดยไม่ลดความละเอียดของงาน 9) วินัยในการฝึกฝนฝึกอย่างสม่ำเสมอ ฝึกทุกวัน เพื่อให้เกิดความจำ กล้ามเนื้อแข็งแรง และ 10) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมรับมือกับปัญหา เช่น ลายผิด ผักผลไม้ช้ำ อุปกรณ์เสีย แก้สถานการณ์ได้โดยไม่ตื่นตระหนก

2.3 การฝึกฝนสำหรับการแข่งขันระดับประเทศ การฝึกฝนที่มีเป้าหมาย ชัดเจน มีระบบ และเน้นคุณภาพ ความเร็ว เพื่อพร้อมสำหรับการแข่งขันระดับประเทศ ดังนี้ 1) เน้นการจัดการเวลาอย่างเข้มข้นเริ่มกำหนดเวลาการฝึกในแต่ละชิ้นงาน เช่น ต่อ 1 ลูก หรือ 1 ลวดลาย จับเวลาในการฝึกเพื่อสร้างความชำนาญในการทำงานภายใต้แรงกดดัน 2) พัฒนาแบบลายและรายละเอียด เริ่มออกแบบลวดลายที่

แปลกใหม่ สวยงาม และเหมาะกับการแข่งขันจริง ลวดลายมีความลงตัวมากขึ้น มีลายเส้นที่ดีขึ้น และมองเห็นศักยภาพในการพัฒนาต่อได้อีก 3) เพิ่มความถี่ในการฝึกจากฝึกวันเว้นวัน เป็นการฝึกทุกวันอย่างต่อเนื่อง ฝึกซ้อมบ่อยขึ้นเพื่อไม่ให้ลืมนาน และสร้างความชำนาญ 4) มีการวางแผนมากขึ้นเรียนรู้การวางลำดับขั้นตอนการแกะสลัก เข้าใจธรรมชาติของวัสดุและลวดลายมากขึ้น ทำให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพ 5) มีความกล้าและเปิดรับมากขึ้นกล้าถามผู้รู้หรือพี่ๆ มากขึ้นเพื่อพัฒนาฝีมือเปิดใจรับคำแนะนำและนำไปปรับใช้จริง และ 6) พัฒนาการที่ชัดเจนสังเกตได้ว่าฝีมือดีขึ้นทั้งด้านความเร็ว ลวดลาย และความประณีต สามารถเพิ่มจำนวนผลงานในเวลาเท่าเดิมได้มากขึ้น

2.4 ลักษณะการฝึกฝนทักษะการแกะสลักในการฝึกฝนทักษะการแกะสลักอย่าง

เป็นระบบและมีเป้าหมาย โดยแบ่งการฝึกออกเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) หาแรงบันดาลใจและสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ ๆ ตั้งใจพัฒนาการออกแบบลวดลายใหม่จากพื้นฐานลวดลายเดิม โดยการทดลองใช้ลวดลายใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและความคิดสร้างสรรค์ 2) วางแผนทักษะย่อยและฝึกทีละลวดลายแบ่งงานแกะสลักเป็นทักษะย่อย ๆ แล้วฝึกทีละลวดลายให้สำเร็จก่อน จะได้ค่อย ๆ รวมชิ้นงานให้สมบูรณ์และมีความแม่นยำมากขึ้น 3) ฝึกให้มือมั่นคงและเส้นคมชัดเจนฝึกให้มือมีความนิ่งในการแกะสลัก และเส้นที่แกะมีความคมชัด เพื่อความประณีตของงาน 4) ฝึกทบทวนลวดลายพื้นฐานอย่างสม่ำเสมอ เช่น ลายผีเสื้อ การพลิกมิต ลายรักเร่ การแกะสลักเกสร เพื่อรักษาความรวดเร็วและแม่นยำ 5) ซ้อมและฝึกเหมือนแข่งขันจริงฝึกแกะสลักวันละ 1 ลูกตามลวดลายที่ได้รับมอบหมาย พร้อมจับเวลา เพื่อวัดความเร็วและความนิ่งเพื่อให้ผลงานตรงตามแบบที่ต้องการ 6) จับเวลาฝึกและพยายามลดเวลาลง ฝึกลวดลายตามแผนที่วางไว้และจับเวลา เพื่อวัดพัฒนาการและเพิ่มความเร็วในการทำงาน และ 7) ปรับเทคนิคและแก้ไขข้อบกพร่องอย่างต่อเนื่องหมั่นทบทวนผลงานตัวเอง วิเคราะห์จุดที่บกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขในทุก ๆ วัน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานให้ดีขึ้น

2.5 ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาฝีมือการแกะสลัก การพัฒนาฝีมือการแกะสลักได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพร้อมสำหรับการแข่งขันระดับประเทศ ดังนี้ 1) การฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอการแกะสลัก ช่วยให้มีร่างกายจดจำ และการควบคุมมือได้ดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการคิดและออกแบบลวดลายอย่างเป็นธรรมชาติและแม่นยำมากขึ้น 2) แรงจูงใจและแรงบันดาลใจ เริ่มต้นจากการเห็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ แล้วเกิดแรงบันดาลใจอยากพัฒนาให้เก่งเทียบเท่าหรือดีกว่า การแข่งขัน การได้รับรางวัล และโอกาสในการสร้างรายได้เป็นแรงผลักดันที่สำคัญ 3) การสนับสนุนด้านทรัพยากร การลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี เช่น มีดแกะที่เหมาะสมส่งผลต่อคุณภาพของงาน ความชอบส่วนตัวในการแกะสลัก ทำให้สามารถฝึกได้โดยไม่รู้สึกเบื่อ 4) การเรียนรู้จากแหล่งที่มีคุณภาพ เข้าร่วมเวิร์กช็อปหรือคลาสเรียนจากผู้เชี่ยวชาญ เรียนรู้จากโค้ชหรือครูผู้สอนที่สามารถให้คำแนะนำและแนวทางที่ถูกต้อง และ 5) การเรียนรู้ด้วยตนเองและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทดลองวัสดุและลวดลายใหม่ ๆ เพื่อหาสไตล์ของตนเองรับฟังคำแนะนำจากคนรอบข้าง และนำไปปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อหาแนวคิดใหม่ ๆ มาต่อยอดผลงาน ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนา

2.6 เทคนิคการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะ เทคนิคการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการแกะสลัก ทั้งความคิด เทคนิค และฝีมือให้สมบูรณ์ที่สุดในการแกะสลัก ดังนี้ 1) การฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องฝึกซ้ำ ๆ กับลวดลายเดิมเพื่อให้เกิดความชำนาญและแม่นยำ การทำผลงานให้เสร็จเป็นชิ้นทุกครั้ง เพื่อเห็นพัฒนาการ และสร้างแรงใจในการพัฒนาต่อ 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากแหล่งออนไลน์ เช่น วิดีโอ หนังสือและ การสังเกตงานของผู้อื่น ทดลองทำจริงจากสิ่งที่ศึกษามา เปรียบเทียบและปรับใช้ให้เหมาะกับตนเอง 3) การรับ คำแนะนำจากผู้อื่น รับคำแนะนำจากพี่ ๆ หรือโค้ชที่มีประสบการณ์ เปิดรับคำวิจารณ์จากเพื่อนร่วมวงหรือ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงงาน 4) การสังเกตและวิเคราะห์ สังเกตเทคนิคของผู้ที่มีฝีมือดี เพื่อนำวิธีคิดและ กระบวนการมาใช้ในการงานตนเอง 5) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับพื้นฐานเดิม นำพื้นฐานเดิมมาต่อยอด สร้างลวดลายใหม่ ๆ โดยใช้จินตนาการและการวาดภาพร่างเป็นแนวทางก่อนลงมือแกะจริง และ 6) การ ตั้งเป้าหมายและมีวินัยในการฝึก ฝึกอย่างมีเป้าหมาย ทำจริงจัง ไม่ทำแบบเล่น ๆ ใช้ความตั้งใจจริงและความ มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จทุกครั้ง

2.7 กระบวนการในการฝึกซ้อมที่ช่วยพัฒนาทักษะ แนวทางการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนา ทักษะการแกะสลักให้สมบูรณ์แบบ ดังนี้ 1) วางแผนการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ ออกแบบลวดลายล่วงหน้า และประเมินความเหมาะสมกับระยะเวลา ปรับปรุงลวดลายให้สอดคล้องกับเวลาที่มี 2) ฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ และมีวินัย แกะลายเดิมซ้ำ ๆ เพื่อเพิ่มความแม่นยำ ฝึกเทคนิคเดิม ๆ อย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ 3) ใช้ กระบวนการสะท้อนผลและแก้ไขปัญหา ประเมินผลงานทุกครั้งที่ฝึกซ้อม ปรับปรุงเทคนิคตามจุดบกพร่อง 4) ทำงานร่วมกับทีมเพื่อพัฒนาร่วมกัน วางแผนและปรึกษากับทีมก่อนฝึกซ้อม เปิดโอกาสให้ผู้อื่นช่วยวิจารณ์ ผลงานเพื่อพัฒนา 5) เสริมแรงและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ฝึกย้ำเป้าหมายให้ชัดเจนและนำดึงดูดสิ่งสนใจกระตุ้น กำลังใจเมื่อผู้ฝึกเกิดความท้อแท้ 6) ฝึกทั้งสิ่งที่คุ้นเคยและสิ่งใหม่ๆ ให้มีจดจำการเคลื่อนไหวผ่านการทำซ้ำ ฝึกฝนลวดลายใหม่ควบคู่กับการฝึกพื้นฐาน และ 7) มีผู้สอนหรือพี่เลี้ยงคอยแนะนำ เพื่อให้การฝึกออกมา สมบูรณ์ที่สุดและไม่ติดอยู่กับข้อผิดพลาดเดิม

3. บทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอน

3.1 บทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอนในการพัฒนาทักษะการแกะสลัก ดังนี้ 1) ให้ คำแนะนำและชี้แนวทางแนะนำเทคนิคการแกะสลักอย่างมีคุณภาพ ชี้แนะองค์ประกอบของผลงานทั้งใน ภาพรวมและรายละเอียด 2) เป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเรียบร้อยของชิ้นงาน ช่วย ระบุข้อบกพร่องและแนะแนวทางการปรับปรุง 3) ให้ความรู้และเทคนิคขั้นสูงถ่ายทอดความรู้เฉพาะทางและ เทคนิคระดับสูงให้ผู้ฝึก แนะนำวิธีการที่เหมาะสมในการเตรียมตัวแข่งขันในระดับต่าง ๆ 4) เป็นโค้ชและที่ ปรึกษาอย่างใกล้ชิด คอยดูแล เอาใจใส่ และเป็นกำลังใจให้ช่วยให้ผู้ฝึกเข้าใจการแกะสลักอย่างลึกซึ้งและ พัฒนาได้รวดเร็ว 5) จัดเตรียมและอำนวยความสะดวก สนับสนุนในด้านสถานที่ฝึก วัสดุ อาหาร และความ พร้อมอื่น ๆ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรู้สึกปลอดภัย 6) มีบทบาทสำคัญอย่างสูงในการ พัฒนาและความสำเร็จของผู้ฝึก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเบื้องหลังความสำเร็จของผู้ฝึกซ้อมในระยะยาว

3.2 คำแนะนำหรือการสนับสนุนจากผู้ฝึกสอน การได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนจากผู้ฝึกสอนที่ช่วยให้สามารถแข่งขันได้อย่างมั่นใจ ดังนี้ 1) คำแนะนำด้านเทคนิคและลวดลายแนะนำเทคนิคการแกะที่ถูกต้องและรวดเร็ว ช่วยเลือกและปรับลวดลายให้เหมาะสมกับเวลาและความสามารถ 2) การสร้างความมั่นใจและแรงบันดาลใจให้คำพูดที่ปลุกใจ และเสริมสร้างกำลังใจ ทำให้ผู้ฝึกกล้าถาม กล้าทำ และเชื่อมั่นในตนเอง 3) การให้คำชมและข้อเสนอแนะหลังฝึกซ้อม คำชมช่วยสร้างแรงบันดาลใจ คำแนะนำหลังปฏิบัติงานช่วยให้เห็นจุดพัฒนา 4) การสนับสนุนด้านทรัพยากร สนับสนุนสถานที่ฝึกซ้อม วัสดุอุปกรณ์ และผลไม้สำหรับการฝึก คอยช่วยจัดการสิ่งแวดล้อมให้พร้อมต่อการฝึกซ้อม 5) ความเชื่อมั่นและความเข้าใจกันในห้อง เชื่อมั่นในตัวผู้แข่งขันและสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันอย่างมีพลังและกล้าสู้จนสุดความสามารถ และ 6) ความใส่ใจและการดูแลจากครูฝึก ดูแลรายละเอียดงานอย่างใกล้ชิดสนับสนุนทั้งด้านจิตใจและการปฏิบัติ

3.3 กระบวนการของครูหรือผู้ฝึกสอนในการพัฒนาทักษะผู้ฝึกแกะสลัก ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากพื้นฐานอย่างเป็นระบบ สอนการจับมีด การพลิกมีดอย่างถูกต้องเริ่มฝึกจากลวดลายพื้นฐานแบบง่าย 2) พัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนสู่ระดับที่สูงขึ้น ฝึกต่อยอดจากลายพื้นฐานสู่ลายประยุกต์ ฝึกออกแบบลวดลายใหม่ ๆ จากจินตนาการและพื้นฐานเดิม ใช้เทคนิคการแกะแบบสากลเพื่อเพิ่มความสมจริง เช่น แกะดอกไม้ ตัวสัตว์ ฯลฯ 3) ฝึกลงมือปฏิบัติจริงและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าส่งเสริมให้ลงมือแกะจริง ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องหากพบปัญหากระตุ้นให้ถามเพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน 4) ให้คำแนะนำตามความสามารถเฉพาะตัวของผู้ฝึก สังเกตจุดเด่นของผู้ฝึก และเน้นฝึกสิ่งที่ถนัดปรับการฝึกให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ 5) เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ให้ข้อเสนอแนะทั้งข้อดีและข้อบกพร่องอย่างตรงจุดช่วยชี้จุดที่พลาดหรือมองข้าม เพื่อให้ผู้ฝึกได้พัฒนา และ 6) เสริมแรงและสนับสนุนด้านจิตใจ ให้กำลังใจตลอดกระบวนการฝึกและแข่งขันเปิดโอกาสให้ผู้ฝึกออกแบบผลงานด้วยตนเองอย่างอิสระ

4. อุปสรรคและการจัดการกับความท้าทาย

4.1 ความท้าทายหรืออุปสรรคในการฝึกฝนและแข่งขัน ความท้าทายและอุปสรรคที่เผชิญในการฝึกฝนและแข่งขัน ดังนี้ 1) ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และวัสดุ ลืมนำอุปกรณ์สำคัญเข้าสนามแข่งขัน มีดแกะสลักหักหรือมีดบาดขณะปฏิบัติงาน ผลไม้ที่ใช้มีคุณภาพไม่ดี หรือหายากในบางฤดูกาล ใส่แต่งไม่ลึ้มหรือทะลุ เกสรพังเสียหาย 2) ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานการณ์ แข่งกับเวลาในสนามแข่งขันที่กดดัน ปัญหาเหตุสุดวิสัย เช่น น้ำท่วมก่อนแข่งขัน เหลือเวลาเตรียมตัวน้อยก่อนวันแข่งขันจริง 3) ความท้าทายจากกติกาและรูปแบบการแข่งขันการเปลี่ยนแปลงกติกาหรือเกณฑ์การตัดสินใหม่ การควบคุมสติ สมาธิ และการจัดการเวลาอย่างเหมาะสมในระหว่างแข่งขัน 4) ความซับซ้อนของลวดลายและเทคนิค ลวดลายมีความยาก ต้องใช้ความประณีตสูง ลวดลายประยุกต์หรือลายเส้นละเอียดมาก ทำให้ใช้เวลานาน และ 5) อุปสรรคด้านจิตใจ ความย่อท้อ ความกดดัน และความเครียดระหว่างการแข่งขัน ต้องรักษาความมั่นใจและสมาธิท่ามกลางอุปสรรค

4.2 การแก้ปัญหาอุปสรรคในการฝึกฝนและแข่งขัน แนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกฝนและแข่งขัน ดังนี้ 1) ใช้สติ สมาธิ และความคิดสร้างสรรค์ ตั้งสติและใช้สมาธิควบคุมสถานการณ์เมื่อเกิดปัญหา ประยุกต์ใช้ลวดลายที่เคยฝึกเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าใช้ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ที่มี เพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด 2) ปรับตัวและดัดแปลงอุปกรณ์/วัสดุ ใช้อุปกรณ์สำรองหรือที่มีอยู่แม้ประสิทธิภาพต่ำกว่า เปลี่ยนลูกแตงหรือมิดแกสสักทันทีเมื่อต้องการ ใช้วัสดุชนิดอื่นที่ใกล้เคียงทดแทนเมื่อต้องการ 3) ซ้อมมือและเตรียมพร้อมล่วงหน้าฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่องที่บ้านหรือที่โรงเรียนนำปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาวิเคราะห์และปรับปรุงในการฝึกครั้งถัดไป 4) สื่อสารและทำงานเป็นทีม คอยและปรับความเข้าใจกันในทีม เพื่อให้การทำงานที่ราบรื่น สนับสนุนและช่วยเหลือกันเมื่อเกิดอุปสรรค และ 5) มุ่งมั่นและมีเป้าหมายชัดเจน ทำให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ในสถานการณ์นั้น มองเป้าหมายเป็นแรงผลักดันเพื่อลดความท้อแท้ หมดหวัง และพยายามไม่ให้ปัญหาเดิมเกิดซ้ำ

4.3 การรับมือกับความเครียดหรือความกดดันในการเตรียมตัวแข่งขัน วิธีการรับมือกับความเครียดหรือความกดดันในการเตรียมตัวแข่งขัน ดังนี้ 1) ปรับมุมมองต่อการแข่งขัน มองการแข่งขันให้เป็นเรื่องสนุก ไม่กดดันตัวเองมองว่าการแข่งขันคือโอกาสในการแสดงความสามารถ เชื่อมั่นในความพยายามที่ฝึกซ้อมมาอย่างเต็มที่ 2) ผ่อนคลายและพักสมอง หาสิ่งจรรโลงใจทำ เช่น ฟังเพลง พักสายตา หรือเล่นกับเพื่อนร่วมทีมปล่อยวางความเครียด ไม่เก็บมาคิดให้มากเกินไปทำจิตใจให้สงบ เพื่อคืนสมาธิและความมั่นใจ 3) โฟกัสที่ตัวเองและแผนที่วางไว้ โฟกัสการทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด ไม่เปรียบเทียบกับผู้อื่น และทำตามแผนของตัวเองอย่างมั่นใจ 4) ใช้พลังใจและกำลังใจเป็นแรงผลักดัน ทำใจให้เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สู้กับความกดดันโดยเชื่อว่าผลลัพธ์จะออกมาดีหากตั้งใจ

5. ข้อเสนอแนะและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

5.1 การปรับปรุงการฝึกอบรมหรือการเตรียมตัวสำหรับผู้ที่ต้องการแข่งขันในระดับประเทศ ดังนี้ 1) ขยายโอกาสการเข้าถึงและสนับสนุนด้านสถานที่ฝึกซ้อมและทุน 2) พัฒนาเนื้อหาและวิธีอบรมให้ทันสมัย สอดคล้องกับเกณฑ์การแข่งขัน 3) เสริมองค์ความรู้ด้านองค์ประกอบศิลป์และการออกแบบสร้างสรรค์ 4) ปลุกฝังวินัย ขยัน อดทน และการเตรียมใจรับมือแรงกดดัน 5) สร้างเป้าหมายในการแข่งขันและเรียนรู้จากประสบการณ์ 6) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแบ่งปันความรู้ และ 7) สร้างระบบสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้เข้าแข่งขันพัฒนาเต็มศักยภาพ

5.2 องค์ประกอบสำคัญของการฝึกอบรมแก่สภามีส 7 ด้าน ดังนี้ 1) สอนทักษะพื้นฐานและต่อยอดอย่างถูกต้อง พร้อมสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ 2) พัฒนางค์ประกอบและการนำเสนอผลงานให้โดดเด่นและน่าสนใจ 3) ฝึกทำงานภายใต้ข้อจำกัดเวลา เสริมความคล่องตัวในการแข่งขัน 4) เสริมทักษะรับมือสถานการณ์เฉพาะหน้าและบริหารความเครียด 5) จัดสภาพแวดล้อมฝึกซ้อมให้เหมาะสม พร้อมอุปกรณ์และโค้ชที่มีประสบการณ์ 6) ใช้รูปแบบการสอนที่สร้างสรรค์ กระตุ้นความคิดและนวัตกรรม และ 7) สนับสนุนความพร้อมผู้เรียน สร้างกำลังใจและโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

1. การเริ่มต้นและเส้นทางการฝึกแกะสลักผักผลไม้ไม่ได้ตั้งแต่ระดับประถมถึงอุดมศึกษา รวมถึง การศึกษานอกระบบ ระยะพัฒนาฝีมือเพื่อแข่งขันใช้เวลาแตกต่างกันตั้งแต่ 1 เดือนถึง 1-2 ปี ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานผู้ฝึก ความยากของการแข่งขัน ได้แก่ ความสม่ำเสมอในการฝึกประสบการณ์ และการมีโค้ชหรือระบบ สนับสนุนที่ดี อาจเนื่องมาจาก เส้นทางการฝึกแกะสลักผักผลไม้มีความยืดหยุ่นและปรับให้เหมาะสมกับแต่ ละช่วงวัยและพื้นฐานของผู้เรียน โดยเริ่มได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงผู้ใหญ่ในระบบนอกระบบโรงเรียน ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าเป็นทักษะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและพัฒนาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ หงส์รัต นาวารกิจ, จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และจุฑามาศ พิรพัชระ (2567) ศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของ ช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย พบว่า 1) การศึกษางานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยมีการจัด การศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาในระบบวิธีการเรียนการสอนเรียนตั้งแต่ลายพื้นฐานง่าย ๆ จนถึง ลวดลายขั้นสูง

2. องค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคที่ใช้ในการแข่งขัน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเทคนิคที่สำคัญ การฝึกฝนสำหรับการแข่งขันระดับประเทศ ลักษณะการฝึกฝนทักษะการแกะสลัก ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาฝีมือการ แกะสลัก เทคนิคการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะ และกระบวนการในการฝึกซ้อมที่ช่วยพัฒนาทักษะ อาจ เนื่องมาจาก ลักษณะของการแข่งขันที่ต้องใช้ทั้งความรู้เชิงลึก ทักษะเชิงปฏิบัติ และการจัดการเวลาอย่างมี ประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่กดดันสูง การเตรียมตัวจึงไม่สามารถอาศัยเพียงความชำนาญด้านเดียวได้ แต่ ต้องอาศัยการบูรณาการทั้งองค์ความรู้ ความชำนาญเฉพาะทาง และกลยุทธ์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ความ แตกต่างในพื้นฐานของผู้เข้าแข่งขันและข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้การฝึกแบบจำลองสถานการณ์จริง และการมี แนวทางฝึกที่ชัดเจน กลายเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะเพื่อให้พร้อมแข่งขันจริง สอดคล้องกับแนวคิด ของ ภูษิณย์ สว่างสุข (2555) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของช่างแกะสลักผักผลไม้ไว้ดังนี้ เป็นผู้ที่มีทักษะในการ ออกแบบและแกะสลักผักผลไม้ ทักษะ (Skill) คือ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเป็นผู้ที่มี ความคิดค้นและสร้างสรรค์ผลงาน เป็นผู้ติดตามข่าว ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในงานออกแบบ สอดคล้อง กับแนวคิดของศักรินทร์ หงส์รัตนาวารกิจ (2566) ศึกษาการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน: วิเคราะห์ หลักเกณฑ์การแข่งขันแกะสลัก ผักและผลไม้ กล่าวว่า กิจกรรมการแข่งขันทำให้เกิดทักษะความชำนาญ ฝึก ความอดทน รู้จักความผิดหวัง และการได้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อพัฒนาตนเองในการก้าวสู่อาชีพช่างฝีมือ แกะสลักผักผลไม้ของไทยต่อไป

3 บทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอน ได้แก่ ให้คำแนะนำและชี้แนวทาง ได้แก่ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ดูแลและเสริมความเข้าใจ สนับสนุนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมด้านจิตใจและความมั่นใจ พัฒนา ทักษะอย่างเป็นระบบ และปรับรูปแบบการสอนตามรายบุคคล อาจเนื่องมาจาก ความแตกต่างของผู้เรียนใน ด้านพื้นฐาน ทักษะ ความเร็วในการเรียนรู้ และแรงจูงใจ ซึ่งทำให้บทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอนต้องยืดหยุ่นและ รอบด้าน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในงานฝีมืออย่างการแกะสลัก ที่ต้อง

อาศัยความเข้าใจลึกซึ้งทั้งด้านเทคนิคและจิตวิทยา ครูจึงเปรียบเสมือนผู้นำทางที่ไม่ได้แค่สอนวิธีการ แต่ยังต้องสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความเชื่อมั่น และดูแลสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ หงส์ตันาวรกิจ เสริมศรี สงเนียม และอัศรพล ไวเชียงคำ (2568) ศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จในการแข่งขันแกะสลักผักและผลไม้ระดับประเทศ: บทเรียนจากผู้ชนะเลิศงานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับประเทศปี 2567 พบว่า แนวทางสู่ความสำเร็จการเป็นผู้ชนะเลิศการแข่งขันแกะสลักผักและผลไม้ระดับประเทศ ได้แก่ การวางแผนของผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในโรงเรียน กระบวนการคัดเลือกนักเรียน การวางแผนการฝึกซ้อมสำหรับการแข่งขัน กระบวนการฝึกซ้อม แนวคิดการสร้างสรรค์จัดตกแต่ง การแข่งขันจริง การสรุป

4. อุปสรรคและการจัดการกับความท้าทาย ได้แก่ ความท้าทายหรืออุปสรรคในการฝึกฝนและแข่งขัน การแก้ปัญหาอุปสรรคในการฝึกฝนและแข่งขัน การรับมือกับความเครียดหรือความกดดันในการเตรียมตัวแข่งขัน อาจเนื่องมาจากการแข่งขันที่ต้องทำงานภายใต้เวลาจำกัดและความคาดหวังสูง ซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผู้แข่งขันจึงต้องเผชิญกับหลายปัจจัยพร้อมกัน เช่น ความไม่แน่นอนของวัสดุ ความตึงเครียดจากกติกา และความคาดหวังจากตนเองหรือผู้อื่น การจัดการกับอุปสรรคเหล่านี้จึงต้องอาศัยมากกว่าฝีมือ เช่น สติ สมาธิ การควบคุมอารมณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อพลิกสถานการณ์ได้ทันเวลารวมถึงการสร้างทัศนคติเชิงบวก เพื่อให้การแข่งขันเป็นโอกาสในการเติบโต ไม่ใช่แค่การเอาชนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของสายบังอร ปานพรหม (2556) ศึกษาการแกะสลักผักและผลไม้: การพัฒนาตลาดเพื่อประกอบการจัดเลี้ยงระดับชาติ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการแกะสลักผักและผลไม้ส่วนใหญ่ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านวัตถุดิบหายากขึ้น ขาดรูปแบบ ขาดแกะสลักลดน้อยลงทั้งจำนวน และฝีมือ ลดตลาดการพัฒนาและการถ่ายทอดไม่ได้นำมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ขาดแกะสลักผักและผลไม้ ขาดประสบการณ์ด้านองค์ประกอบศิลป์ การพัฒนา

5. ข้อเสนอแนะและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ การปรับปรุงการฝึกอบรมหรือการเตรียมตัวสำหรับผู้ที่ต้องการแข่งขันการเพิ่มการเข้าถึง พัฒนาเนื้อหาและวิธีสอน ปลุกฝังทัศนคติที่ดี และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน การจัดองค์ประกอบ การฝึกในเวลาจำกัด ทักษะเสริมการสอนที่หลากหลาย และการเตรียมความพร้อมผู้เรียน อาจเนื่องมาจาก ความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านทักษะ ความคิด และจิตใจสำหรับการแข่งขันที่ท้าทายมากขึ้นในปัจจุบัน หลักสูตรฝึกอบรมจึงไม่ควรเน้นเพียงการฝึกทางเทคนิคเท่านั้น แต่ต้องออกแบบให้ครอบคลุมการพัฒนารอบด้าน เช่น การสร้างแรงจูงใจ การฝึกการคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการจัดการกับข้อจำกัดต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยวนจิตร พิศล้ำ อนุรักษ์ ทองขาว และเสาวนีย์ ลาदन้อย (2563) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้ วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา ดังนี้ 1) ปรับกิจกรรมหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน 2) ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย 3) อาจารย์ผู้สอนต้องใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสอนอย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) ปรับจำนวนของบทเรียนให้มี

ปริมาณที่เหมาะสมกับการเรียนตลอดภาคการศึกษา 5) ผู้บริหารและคณาจารย์ควรปรับเนื้อหาของบทเรียนให้สามารถนำไปบูรณาการใช้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 องค์ประกอบ 7 ด้านที่ค้นพบจากการวิจัยสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับระดับทักษะของผู้เรียน โดยคำนึงถึงช่วงวัยระยะเวลาในการฝึก และเป้าหมายในการแข่งขันหรือประกอบอาชีพ บูรณาการองค์ความรู้และเทคนิคเฉพาะทาง หลักสูตรควรรวบรวมความรู้ ทักษะ เทคนิคเฉพาะ แนวทางการฝึก และประสบการณ์จริงจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อถ่ายทอดอย่างเป็นลำดับขั้น

1.2 ส่งเสริมบทบาทของครูหรือผู้ฝึกสอนอย่างเข้มข้น มีการพัฒนาครูฝึกให้มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเพิ่มแนวทางการวิจัย เช่น การใช้วิธีวิทยาชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ศึกษาวัฒนธรรม วิถีปฏิบัติ และบริบทของการเรียนรู้ ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) สร้างทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้การสอนแกะสลักผักและผลไม้ หรือการเปรียบเทียบกับบริบทสากล เพื่อเพิ่มมิติความน่าสนใจและคุณค่าทางวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับการอุปการคุณทุนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการจากเงินกองทุนวิจัย พ.ศ. 2568 ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทุกคนและขอขอบคุณคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ ในการอำนวยความสะดวกพื้นที่ รวมถึงมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สนับสนุนในการทำวิจัยทำโครงการวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *ร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรมตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี*. กระทรวงวัฒนธรรม.

ภูษิษฐ์ สว่างสุข. (2555). *การแกะสลักผักและผลไม้*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยวนจิตร พิศาล, อนุรักษ์ ทองขาว และเสาวนีย์ ลาตน้อย. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียน

การสอนวิชาศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้ วิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(3), 369 - 384.

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ. (2565). ศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้ร่วมสมัย. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 23(44), 58 - 69.

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ. (2566). การแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน: วิเคราะห์หลักเกณฑ์การแข่งขันแกะสลัก ผักและผลไม้. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 24(46), 42 - 55.

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, จอมขวัญ สุวรรณรักษ์ และจุฑามาศ พีรพัชระ. (2567). สภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 25(47), 56 - 71.

ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ, เสริมศรี สงเนียม และอัครพล ไวเชียงคำ. (2568). แนวทางสู่ความสำเร็จในการแข่งขันแกะสลักผักและผลไม้ระดับประเทศ : บทเรียนจากผู้ชนะเลิศงานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่น ระดับประเทศปี 2567. *วารสารคหกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน*, 7(1), 1 - 15.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.

บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สายบังอร ปานพรหม. (2556). งานแกะสลักผักและผลไม้ไทย : การพัฒนาตลาดเพื่อการประกอบการจัดเลี้ยงระดับชาติ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎฐบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อัญญา ปลดเปลื้อง. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 23(2), 1-10.

Holloway, I. (1997). *Basic Concepts for Qualitative Research*. Blackwell Science